

ISSN 2518-7090

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 823

Германська філологія

ISSN 2518-7090

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Рік заснування 1996

Випуск 823

Германська філологія

Збірник наукових праць

Чернівці
2020

У випуску вміщено статті, де розглянуто актуальні питання когнітивної та комунікативної лінгвістики, лінгвістики текстету, дискурсології та діахронічних досліджень. Видання розраховано на філологів-германістів, науковців, аспірантів, викладачів старших класів шкіл і гімназій.

Редколегія випуску:

Ссипенко Н.Г. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор (науковий редактор), Кушнерик В.І. (Львів), доктор філологічних наук, професор (заст. наук. редактора), Бабелок О.А. (Львів), доктор філологічних наук, професор, Бехта І.А. (Львів), доктор філологічних наук, професор, Бялик В.Д., (Чернівці), доктор філологічних наук, професор, Колесник О.С. (Київ), доктор філологічних наук, професор,

Михайленко В.В. (Івано-Франківськ), доктор філологічних наук, доцент, Осовська І.М. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор, Потапенко С.І. (Ніжин), доктор філологічних наук, професор, Приходько Г.І. (Запоріжжя), доктор філологічних наук, професор, Батринчук З.Р. (Чернівці), кандидат філологічних наук (відп. секретар).

Міжнародна редколегія:

Alicja Witalisz, доктор філологічних наук, професор (Інститут неofilології, Краківський педагогічний університет, м. Краків, Польща),

Dafin Genova, доктор філологічних наук, професор (університет ім. Св. Кирила і Мефодія, м. Велико Тирново, Болгарія),

Rodica Dimitriu, доктор філологічних наук, професор (Яський університет імені Александра Іоана Кузи, м. Яси, Румунія),

Linas Selmistraitis, доктор філологічних наук, доцент (Литовський педагогічний університет, м. Вільнюс, Литва),

Slávka Tomaščíková, кандидат філологічних наук, доцент (Університет Павла Йозефа Шафарика, м. Кошице, Словаччина).

Свідоцтво міністерства України у справах преси
та інформації № 2158 серії КВ від 21.08.1996

Загальнодержавне видання

Збірник входить до переліку видань ВАК України

Друкується за ухвалою Вченої Ради Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Адреса редколегії випуску ("Германська філологія"):
Кафедра англійської мови, факультет іноземних мов
вул. Садова 5, корпус 19, а. 215, 58000 Чернівці, Україна

© Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2020

ЗМІСТ

<i>Акульшина Н.</i> НАЙПРОДУКТИВНІШІ СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ	5
<i>Басараба І.</i> ФРАЗЕОЛОГІЯ ТА ФРАЗЕОЛОГІЗМ У СКОПУСІ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ	9
<i>Бережна М.</i> ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К.С. РОБІНСОНА NEW YORK 2140)	15
<i>Букрєєва Л., Козак Т.</i> НЕПРИПУСТИМІ ВІДХИЛЕННЯ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ	22
<i>Бялик В., Грищук Д.</i> ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЇ СТРАХУ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ	26
<i>Гандзюк О.</i> ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ У ПОВІСТІ АНАТОЛІЯ ДІМАРОВА «НА КОНІ Й ПІД КОНЕМ»	31
<i>Гармаш О.</i> ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ВИМІР ПРОЦЕСІВ ВНУТРІШНЬОМОВНОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	37
<i>Гасько О., Байбакова І.</i> AUTONOMOUS LEARNING AND METACOGNITIVE STRATEGIES WITHIN ESP DISCOURSE	44
<i>Гладоник Г.</i> BORROWINGS OF THE ENGLISH LANGUAGE –MIDDLE ENGLISH BORROWINGS	49
<i>Гордієнко О.</i> ТЕРМІНОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТЕРМІНІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОСТОРУ	53
<i>Гоца Н.</i> СПЕЦИФІКА МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНИХ АФРО-АМЕРИКАНСЬКИХ ЕСЕЇСТОК КРІЗЬ ПРИЗМУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ	59
<i>Деменчук О.</i> МОДЕЛІ СЕМАНТИЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ ЛЕКСИКИ «МЕНТАЛЬНОГО ЗАТЬМАРЕННЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	64
<i>Домброван Т.</i> LANGUAGE AS A SCALE-FREE NETWORK	71
<i>Ємельянова О., Ащеулова Т.</i> FUNCTIONAL FEATURES OF THE INVERTED WORD ORDER IN THE ENGLISH DISCOURSE OF FICTION	74
<i>Ємельянова О., Кучерявенко В.</i> SUGGESTIVE FUNCTION OF METAPHOR IN THE MODERN ENGLISH ADVERTISING DISCOURSE	79
<i>Ємельянова О., Новітченко В.</i> STRATEGIC FRAMING AND LANGUAGE-SPECIFIC FEATURES OF THE AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE (BASED ON AUTOBIOGRAPHIES OF NOBEL PRIZE LAUREATES IN LITERATURE)	84
<i>Іванців О., Рантюк А.</i> СТРУКТУРНІ МОДЕЛІ НЕЙРОНАУКОВИХ ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ	89
<i>Івасюк Г.</i> НІМЕЦЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ У КОНЦЕПТАХ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ	95
<i>Іщук Н., Свіргун А.</i> LINGUISTIC ASPECTS OF ADVERTISING SLOGANS	100
<i>Казимір І.</i> ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ НОМІНАТИВНИХ ОДИНИЦЬ НА МАТЕРІАЛІ АФОРИСТИЧНОГО ФОНДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	107
<i>Колесник О.</i> СИСТЕМНІ ОСНОВИ МОВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ	112
<i>Колеснікова І.</i> СУЧАСНИЙ ПІДРУЧНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: КОНЦЕПЦІЯ ТА ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ	117

4. Freeman M. From substance to story: Narrative, identity, and the reconstruction of the self / M. Freeman // Narrative and Identity. Studies in Autobiography, Self and Culture. – [Electronic resource]. Access mode: <https://benjamins.com/catalog/sin.1>
5. González I. D. Autobiography as a discourse of identity and resistance: Emma Goldman's living my life / I. D. González // Revista de Filología. – 2009. – N 27. – p. 89–100.
6. Pasupathi M., Mansour E., Brubaker J. Developing a life story: constructing relations between self and experience in autobiographical narratives / M. Pasupathi, E. Mansour, J. Brubaker // Human development. – 2007. – 50 (2/3). – P. 85–110.
7. Zhao Y. Second Language Creative Writers: Identities and Writing Processes / Y. Zhao. – Bristol: Multilingual Matters, 2015. – 216 p.
8. Brodsky J. // Speech at the Swedish Royal Academy upon receipt of the Nobel Prize. [Electronic resource] – Access mode : <https://brodskiy.su/proza/rech-v-shvedskoj-korolevskoj-akademii-pri-poluchenii-nobelevskoj-premii/?lang=en>
9. The Nobel Prize // Joseph Brodsky Nobel Lecture. [Electronic resource] – Access mode : <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/1987/brodsky/lecture/>
10. The Nobel Prize // Bob Dylan – Banquet speech. [Electronic resource] – Access mode <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2016/dylan/25424-bob-dylan-banquet-speech-2016/>

УДК : 81'276.6:62

Іванців О.,
Рантюк А.
(Тернопіль)

СТРУКТУРНІ МОДЕЛІ НЕЙРОНАУКОВИХ ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ

У статті здійснено зіставний аналіз структурних моделей англійських та українських термінів-словосполучень у галузі нейронаук. Розкрито особливості синтаксичного способу творення терміносполук нейронаукової сфери. Визначено найбільш продуктивні моделі утворення нейронаукових термінів-словосполучень в англійській та українській мовах та представлено результати їх кількісного аналізу.

Ключові слова: термін-словосполучення, нейронаукова термінологія, структурна модель, термінотворення, зіставний аналіз.

В статье осуществлен сопоставительный анализ структурных моделей английских и украинских терминов-словосочетаний в области нейронаук. Раскрыты особенности синтаксического способа образования терминосполук нейронаучной сферы. Определены наиболее продуктивные модели образования нейронаучных терминов-словосочетаний в английском и украинском языках и представлены результаты их количественного анализа.

Ключевые слова: термин-словосочетание, нейронаучная терминология, структурная модель, терминообразования, сопоставительный анализ.

The article focuses on the contrastive analysis of the structural models of English and Ukrainian terminological word-combinations in the field of neuroscience. The characteristic features of the syntactic method of neuroscientific term formation are revealed. The most productive models of the formation of neuroscientific multicomponent terms in the English and Ukrainian languages are identified and the results of their quantitative analysis are presented.

The importance of the research arises from the social significance of terminology studies in view of the rapid development of international cooperation, the intensification of professional communication and the lack of contrastive studies of the structural features of English and Ukrainian neuroscientific terms.

The syntactic method of term formation is extremely important for replenishing specialized terminology. The contrastive analysis has shown that neuroscientific terminology in the English and

Ukrainian languages is characterized by the dominance of two-component terminological word-combinations with attributive semantic-syntactic relations, and the most productive structural models are A + N and N + N. Among three-component structures, the most common are neuroscientific terminological word-combinations which are formed according to A + A + N model in both samples. Among four-component terminological word-combinations in the field of neuroscience, the most productive models are A + A + N + N in English and A + N + A + N in Ukrainian. In addition, the following regularity was revealed: with an increase in the word-combination length, the number of multicomponent terms decreases in both languages.

Key words: terminological word-combination, neuroscientific terminology, structural model, term formation, contrastive analysis.

Постановка проблеми. Сьогодні спостерігається стрімке зростання зацікавленості мовознавців і спеціалістів різних галузей науки та сфер діяльності в особливостях і проблемах галузевих термінологій. Зумовлено це масштабним лексичним поповненням терміносистем, збільшенням потоків науково-технічної інформації, процесами інтеграції прогресивних наук, а також прагненням систематизувати нові надбання терміносистем та, виявивши спільні й відмінні риси термінотворення різних мов, забезпечити якісний переклад. Тому наразі існує потреба нових досліджень у сфері зіставного та типологічного термінознавства, а спостереження за розвитком підмов науки й техніки, зокрема нейронаукової термінології в англійській та українській мовах, набуває особливого значення.

Термін "нейронауки" увійшов у наукову мову лише у 60-х роках минулого століття. Це достатньо молода галузь сучасної науки, комплекс наукових дисциплін, що вивчають нервову систему на різних рівнях – від молекулярного до рівня всього організму. Нейронауки – це сфера наукового знання міждисциплінарного характеру на перетині біології, фізіології, анатомії, медицини, психології, філософії, фізики, хімії, інформатики, а також математики. Науковці в цій галузі досліджують діяльність мозку та клітин нервової системи, формування психіки та шляхи лікування неврологічних захворювань, тобто працюють у галузях нейробіології, нейрофізіології, нейроімунології, нейропсихології, нейрофармакології, нейрохімії, нейролінгвістики тощо.

Початок XXI століття став епоєю розквіту наук про мозок і психіку. Наразі в усьому світі над проблемами нейронаук працює більше 40 тисяч науковців. Євросоюз і США фінансують сучасні глобальні наукові проекти: Human Brain Project і Brain Initiative. Федерація Європейських Товариств Нейронаук (FENS) [15] є найбільшим об'єднанням європейських учених, котрі досліджують нервову систему. Вона об'єднує науковців із 33 країн та налічує близько 25 тисяч дослідників. Крім того, в Україні з 1998-го року діє громадська організація "Українське товариство нейронаук" [18], котра об'єднує більше 150 науковців, які проводять дослідницьку та/або викладацьку роботу в різних наукових установах та університетах нашої країни.

Оскільки нейронауки зовсім недавно почали розглядати й досліджувати як галузь практичної діяльності та наукової раціоналізації, ця підмова ще не до кінця сформована. Терміносистема нейронаук існує завдяки термінологіям великого комплексу підгалузей, має надзвичайно розгалужені семантичні зв'язки у своїй основі та становить відкриту сферу, яку щоразу поповнюють нові термінологічні одиниці, адже з'являються нові поняття й уточнюються вже наявні.

Отже, **актуальність** нашого дослідження зумовлена суспільною важливістю вивчення нейронаукової термінології з огляду на бурхливий розвиток міжнародного співробітництва та інтенсифікацію спілкування фахівців у галузі нейронаук з різних країн.

Огляд останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Теоретичну і практичну цінність для нашого дослідження мають праці вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячені висвітленню основних положень зіставного мовознавства (Л. Г. Верба [2], І. В. Корунець [5], М. П. Кочерган [6] та ін.), вивченню окремих питань термінології (Т. Р. Кияк [4], Д. С. Лотте [8], В. М. Лейчик [7], Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк [9] та ін.), дослідженню англійських нейронаукових термінів (D. M. Bowden та ін. [12; 13; 14]) та української анатомічної і клінічної термінології (М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин [3]), медичної термінології (О. Б. Петрова [10]) і неврологічної термінології (І. Рибізант [11]).

За структурою термінологічні одиниці поділяються на дві категорії: монолексемні терміни і терміни-словосполучення. Монолексемні терміни складаються лише з однієї лексичної одиниці.

Терміни-словосполучення (ТС) – це такі мовні структури, що називають конкретні поняття предметної галузі та мають свою схему побудови та конкретне лексичне наповнення. Вони утворюються синтаксичним способом, коли до терміна – назви широкого поняття – додається означення, що звужує зміст терміна, тому такі терміни визначають поняття розчленовано, тобто за допомогою двох або більше слів. У процесі дослідження ТС, доцільним є виділення структурних моделей ТС, які вказують на частиномовну належність і на морфемний склад компонентів терміна, а також на розташування елементів у складеному терміні [4, с. 63].

Структурне моделювання багатокомпонентних термінів дає можливість більш об'єктивно визначити, яким чином та за допомогою яких засобів може актуалізуватися у мові певне складне поняття. Саме в ТС відображається вся комплексно-структурна складність відповідної наукової сфери.

За останні десятиліття термінознавчі студії в українській лінгвістиці значно збагатилися внаслідок появи численних праць, присвячених дослідженню структурних особливостей багатокомпонентних термінів різних галузей професійної діяльності. Проте англійські та українські ТС сфери нейронаук ще не стали об'єктом зіставного аналізу, попри постійне зростання суспільного інтересу до цієї галузі.

Формулювання завдання дослідження та матеріал дослідження. Метою статті є виявити та проаналізувати структурні моделі нейронаукових термінів-словосполучень в англійській та українській мовах крізь призму зіставного мовознавства.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- розкрити особливості синтаксичного способу творення терміносполук нейронаукової сфери;
- визначити найбільш продуктивні моделі утворення нейронаукових ТС в англійській та українській мовах;
- здійснити зіставний аналіз структурних особливостей англійських та українських ТС у галузі нейронаук.

Матеріалом дослідження послуговували 566 багатокомпонентних термінів (263 англійських та 303 українських термінологічних одиниць), відібраних з книги Діна Бернетта «The Idiot Brain: A Neuroscientist Explains What Your Head is Really Up To» [20] та її перекладу українською мовою «Наш дивакуватий мозок» [19], виконаного Юрієм Маричевим. Для верифікації даних були використані відповідні лексикографічні джерела [1; 16; 17].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Значного поширення в терміносистемі нейронаук набули ТС, які, як відомо, є одним з основних засобів термінологічної номінації. У межах нейронаукової термінологічної системи синтаксичний спосіб термінотворення шляхом поєднання слів різних типів є досить продуктивним, що зумовлено необхідністю якнайточніше позначати численні складні денотати, сприяючи взаєморозумінню між фахівцями у сфері нейронаук. За допомогою ТС найлегше передати належність до класифікаційного ряду, чим і пояснюється розповсюдженість цього способу творення термінів.

За типом структури нейронаукові ТС поділяємо на:

- 1) прості ТС, що складаються, як правило, з двох слів, одне з яких є головним, а інше залежним: action potential, bystander effect, corpus callosum, frontal cortex, limbic system, nucleus accumbens, occipital lobe, pulvinar nucleus, social anxiety; агентивний стан, антероградна амнезія, блукальний нерв, зона Верніке, ефект Зейгарник, кристалізований інтелект, надниркова залоза, селективні інгібітори, циркадний ритм;
- 2) складні ТС, в яких залежні слова визначають різні аспекти значення стрижневого слова: exploding head syndrome, musical ear syndrome, stages of NREM sleep, transcranial direct-current stimulation, ventral tegmental area; вегетативна нервова система, вісцеральне відчуття гніву, генератори упорядкованої активності, дофамінергічна мезолімбічна система, ефект «моторошної долини», медіальна поверхня кори серединних структур.

За синтаксичними ознаками розрізняємо два види ТС галузі нейронаук:

- 1) безприйменникові ТС, поєднані способом керування: adrenal axis, anterior hippocampus, covert orientation, genetic factors, social learning, superior colliculus, vital exhaustion, white matter; біокулярне суперництво, Вотергейтський скандал, декларативна пам'ять, дельтаподібні хвилі, множинна особистість;

2) прийменникові ТС, до складу яких входить прийменник: *central fovea of retina, foot-in-the-door technique, heritability of intelligence*; сліпота до змін, синдром вибуху в голові, жаба в окопі. Проте прийменникові ТС не є поширеним явищем у нейронауковій термінології, адже тут помітно переважають безприйменникові структури, що може засвідчити подальший аналіз вибірок. Складні ТС поділяються на дво-, три-, чотири- та багатоконпонентні. Переважну більшість термінів в нейронауковій терміносистемі англійської та української мов становлять двокомпонентні ТС із атрибутивними семантико-синтаксичними відношеннями. Серед відібраних нами термінів виявлено 193 англійських і 223 українських двокомпонентних ТС, що становить 73,4% і 73,6% відповідно від кількості аналізованих ТС.

У термінології сфери нейронаук серед двокомпонентних ТС найбільш поширеними та продуктивними є дві структурні моделі: $A + N$ і $N + N$. Обидві структури складаються з головного слова, переважно іменника (N), який служить опорою ТС, бо називає основне поняття, та підпорядкованого йому означення, яке може бути виражене як прикметником (A), так і іменником (N). Проте у фахових текстах і навіть у науково-популярній літературі нейронаукової тематики найчастіше зустрічаються ТС моделі $A + N$.

За моделлю $A + N$ побудовано 126 англійських і 164 українських двокомпонентних ТС, що становить 65,3% та 73,5% відповідно від кількості розглянутих двокомпонентних ТС. Наприклад, *circadian rhythms, episodic memory, fusiform gyrus, medial insula, nervous system, olfactory nerve, periaqueductal gray, pineal gland*; автономний стан, вентромедіальний відділ, верхні горбки, дзеркальні нейрони, ендауральний феномен, кортикальне збудження, мозковий стовбур, претектальна ділянка.

За моделлю $N + N$ побудовано 67 англійських і 59 українських ТС, що становить 34,7% та 26,5% відповідно від кількості розглянутих двокомпонентних ТС. Очевидно, що модель $N + N$ поступається моделі $A + N$, що свідчить про перевагу використання в цій термінології прикметника у функції означення. І хоча англійській термінології зазвичай характерна модель $N + N$, але бачимо, що терміносистема нейронаук дещо відрізняється, оскільки вона особливо тісно взаємодіє з анатомією людини. За моделлю $N + N$ побудовано такі терміни: *brain edema, Capgras delusion, factor analysis, Flynn effect, group dynamics, impostor syndrome, memory encoding, Milgram experiment, pleasure principle*; афазія Брока, афазія Верніке, ілюзія Аристотеля, коефіцієнт інтелекту, локус контролю, подушка таламуса, хвороба Лайма, шрифт Брайля.

Окрім двокомпонентних ТС, у значно меншій кількості в обох вибірках представлено й трикомпонентні ТС, що виникають на основі двокомпонентних, шляхом конкретизації складного наукового поняття. Додатковими складовими новоутворених терміносполук можуть бути як термінологічно навантажені, так і загальноживані лексеми. Тож у ході аналізу англійської вибірки нами виявлено 55 трикомпонентних ТС, що становить 20,9% від загальної кількості досліджуваних ТС. У той же час в українській вибірці нараховано 66 трикомпонентних ТС, що становить 21,8%. Це цілком можна пояснити тим, що для позначення складних понять як у галузі нейронаук, так і в більшості галузей знань, українські мовознавці вдаються до більшої кількості слів, ніж англійські. У результаті проведеного структурного аналізу трикомпонентних ТС сфери нейронаук виокремлюємо кілька структурних моделей:

- 1) $A + A + N$ є найпродуктивнішою моделлю в обох вибірках зазначеної термінології. У таких синтаксичних конструкціях перший прикметник виконує уточнювальну функцію. Виявлено 31 англійський та 44 українських ТС, утворених за такою моделлю, що становить 56,7% та 66,7% відповідно від загальної кількості трикомпонентних ТС. Наведемо приклади ТС цієї моделі: *acute dysfunctional behavior, inferior frontal gyrus, inferior temporal gyrus, middle temporal gyrus, posterior cingulate gyrus, posterior parietal cortex, superior temporal gyrus, sympathetic nervous system*; верхня скронева звивина, вторинна сенсорна кора, дорсолатеральна префронтальна кора, дорсомедіальна префронтальна кора, задня поясна звивина, нижня тім'яна частка;
- 2) модель $A + N + N$ є наступною структурою, котра переважає в англійській вибірці. Зазвичай вона легко трансформується в прийменникову модель N of $A + N$ шляхом перенесення опорного іменника з кінця на початок із додаванням прийменника *of*. За нею утворено 13 ТС (23,6% від трикомпонентних ТС). В українській вибірці за цією моделлю утворено тільки 8 ТС (12,1%), тому вона поступається місцем іншій моделі ($N + A + N$). Проілюструємо це прикладами: *dissociative identity disorder, mental status examination, musical ear syndrome, post-traumatic stress*

disorder, sadistic personality disorder; вісцеральне відчуття гніву, зворотне відхилення пам'яті, психічний розвиток людини, шизоїдний розлад особистості;
 3) за моделлю N + A + N в українській вибірці утворено 14 ТС, що становить 21,2% від кількості трикомпонентних ТС. Серед англійських термінів знайдено 3 приєднанні ТС (5,5%) відповідно. Для прикладу, Office for National Statistics, theory of multiple intelligences; ефект емоційного вигорання, ефект моторошної долини, ефект стороннього спостерігача, шкаралуна чеченівнеподібного ядра, фактор загального інтелекту;

4) за допомогою моделі N + N + N в англійській вибірці утворено тільки 8 ТС (14,5%). Тому незважаючи на те, що дана модель зазвичай відзначається високою продуктивністю в англійській термінології, бачимо що в нейронауковій термінології вона не так часто зустрічається: alcohol use disorder, brain change analysis, positron emission tomography, Stanford Prison experiment. В українській вибірці ТС, утворених за цією моделлю, не знайдено взагалі.

Виявлено, що, окрім іменників і прикметників, до складу досліджуваних ТС іноді входять такі частини мови, як дієприкметник теперішнього часу (Participle I) та дієприкметник минулого часу (Participle II), проте їхня кількість незначна. Наведемо приклади:

- PI + N: fluctuating vision, underlying factor;
- PII + N: depressed immunity, inherited diseases, learned associations, оксигенована кров;
- N + PI + N: hormone-regulating areas, light-detecting neurons;
- N + PII + N: stress-induced rash;
- A + PI + N: brain thinking capacity;
- PI + N + N: exploding head syndrome, self-defeating personality disorder;
- PII + N + N: abandoned child syndrome, generalized anxiety disorder, акцентуовані риси характеру;
- PII + A + N: developed critical thinking, inherited metabolic disorders.

Наведені вище структурні моделі не відзначаються високою продуктивністю для ТС галузі нейронаук в англійській та українській мовах.

Проведений аналіз засвідчив, що багатокомпонентні ТС, до складу яких входять чотири й більше елементів, у нейронауковій термінології представлені невеликою кількістю: 15 англійських (5,7% від загальної кількості досліджуваних ТС) і 14 українських ТС (5,3%). В основі кожного багатокомпонентного поєднання лежить двокомпонентне словосполучення, а нові елементи, виражені іменником чи прикметником, конкретизують складне наукове поняття, тобто додають йому семантичної точності. В англійській та українській вибірках було виявлено чотири- та п'ятикомпонентні ТС за такими структурними моделями:

- A + A + N + N: central nervous system fatigue, functional magnetic resonance imaging;
- A + A + A + N: anterior cerebral artery syndrome, ліва медіальна скронева частка;
- N + N + N + N: attention deficit hyperactivity disorder;
- N + N + A + N: розлад особистості шизоїдного типу;
- A + N + A + N: передня частина зубчастої звивини, передня частина скроневої звивини, середня частина поясної звивини;
- A + N + N + N: complete androgen insensitivity syndrome;
- N + A + A + N: синдром раптової дитячої смерті;
- A + PI + N + N: delusional dominating personality disorder;
- PII + N + N + N: advanced sleep phase disorder;
- A + Num + N + N: Big Five personality traits;
- A + N + N + A + N: медіальна поверхня кори серединних структур;
- A + N + A + N + N: селективні інгібітори зворотного захоплення серотоніну.

Відсутність у досліджуваних вибірках шести- та більше-компонентних ТС пояснюємо можливим обмеженням оперативної пам'яті людини, яка здатна сприймати лише до шести компонентів одночасно.

Як бачимо, розширення синтаксичної структури ТС дає можливість поглибити й конкретизувати лексичне значення терміна. Проте досить очікувано, що це в більшості випадків призводить до зниження частотності його вживання, тобто його продуктивності. Довгі словосполучення зберігаються тоді, коли ними рідко послуговуються. Якщо ж певне словосполучення часто використовується, то зазвичай підлягає скороченню шляхом утрати окремих компонентів, тобто методом еліптизації [7, с. 66-67].

Висновки з цього дослідження та перспективи. Нейронаукова термінологія є відносно молодою і сьогодні перебуває в стані пошуку найбільш оптимальних способів термінотворення. Характерною ознакою цієї терміносистеми є її відкритість до змін і поповнень, тому синтаксичний спосіб творення термінів засвідчив у цьому свою продуктивність.

Зіставний аналіз показав, що для нейронаукової термінології англійської та української мов характерним є домінування двокомпонентних ТС із атрибутивними семантико-синтаксичними відношеннями, а найбільш продуктивними структурними моделями є $A + N$ і $N + N$. Що стосується трикомпонентних структур, то найпоширенішими є нейронаукові ТС, що побудовані за моделлю $A + A + N$ в обох вибірках. Серед чотирикомпонентних ТС галузі нейронаук найпродуктивнішими моделями є $A + A + N + N$ в англійській мові та $A + N + A + N$ в українській мові. Крім того, було виявлено таку закономірність: із зростанням лексичної довжини нейронаукових ТС, їх кількість спадає в обох мовах.

Перспективу подальших наукових досліджень вбачаємо в зіставному аналізі морфологічного способу утворення англійських та українських термінів галузі нейронаук.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англо-русский словарь по нейронаукам : English-Russian dictionary on neurosciences / А. Г. Власенко, Ю. К. Миловидов, В. В. Борисенко, С. Н. Иллариошкин. М., 1997. 278 с.
2. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. 160 с.
3. Закалужний М. М., Андрейчин М. А. Посібник з анатомічної і клінічної термінології. Київ : Здоров'я, 1993. 224 с.
4. Княк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения : учеб. пособие. Київ : УМК ВО, 1989. 104 с.
5. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. 464 с.
6. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу. Мовознавство. 2004. № 5-6. С. 12-22.
7. Лейчик В. М. Оптимальная длина и оптимальная структура термина. Вопросы языкознания. 1981. № 2. С. 63-73.
8. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. М. : Изд-во АН СССР, 1961. 158 с.
9. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів : Світ, 1994. 216 с.
10. Петрова О. Б. Структурно-семантична характеристика медичної термінології та народних найменувань хвороб в українській мові : автореф. дис. ... канд. філ. наук. Харків, 1994. 24 с.
11. Рибізонт І. Терміни неврології та їх трактування в українських тлумачних словниках. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми української термінології. 2014. № 791. С. 87-91.
12. Bowden D. M., Martin R. F. NeuroNames Brain Hierarchy. NeuroImage. 1995. Vol. 2 (1). Pp. 63-83.
13. Bowden D. M., Song E., Kosheleva J., Dubach M. F. NeuroNames: An Ontology for the BrainInfo Portal to Neuroscience on the Web. Neuroinformatics. 2011. Vol. 10 (1). Pp. 97-114.
14. Bowden D. M., Dubach M. F. NeuroNames. Neuroinformatics. 2003. Vol. 1 (1). Pp. 43-59.
15. Federation of European Neuroscience Societies. URL: <https://www.fens.org/>
16. Houde O. Dictionary of Cognitive Science : Neuroscience, Psychology, Artificial Intelligence, Linguistics, and Philosophy. NY : Psychology Press, 1998.
17. INS Dictionary of Neuropsychology and Clinical Neurosciences / edited by D. W. Loring. Second edition. NY : Oxford University Press, 2015. 396 p.
18. Ukrainian Society for Neuroscience. URL: <http://usn.org.ua/>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

19. Бернетт Д. Наш дивакуватий мозок / пер. з англ. Ю. Маричева. Харків : Віват, 2019. 384 с.
20. Burnett D. The Idiot Brain : A Neuroscientist Explains What Your Head is Really Up To. London : Guardian Books: Faber and Faber Ltd, 2016. 336 p.

REFERENCES

1. Anhlo-ruskyi slovar po neironaukam : English-Russian dictionary on neurosciences / A. H. Vlasenko, Yu. K. Mylovydov, V. V. Borysenko, S. N. Yllaryoshkyn. M., 1997. 278 s.

2. Verba L. H. Porivnialna leksykologhii anhliiskoi ta ukrainskoi mov. Vinnytsia : NOVA KNYHA, 2003. 160 s.
3. Zakaliuzhnyi M. M., Andreichyn M. A. Posibnyk z anatomicnoi i klinichnoi terminolohii. Kyiv : Zdorovia, 1993. 224 s.
4. Kyiak T. R. Lynhvystycheskye aspekty termynovedenyia : ucheb. posobye. Kyiv : UMK VO, 1989. 104 s.
5. Korunets I. V. Porivnialna typolohii anhliiskoi ta ukrainskoi mov. Navchalnyi posibnyk. Vinnytsia : NOVA KNYHA, 2003. 464 s.
6. Kocherhan M. P. Zistavne movoznavstvo i problema movnykh kartyn svitu. Movoznavstvo. 2004. № 5-6. S. 12-22.
7. Leichyk V. M. Optymalnaia dlyna y optymalnaia struktura termyna. Voprosy yazykoznavstviya. 1981. № 2. S. 63-73.
8. Lotte D. S. Osnovy postroyeniya nauchno-tekhnicheskoi termynolohyy. M. : Yzd-vo AN SSSR, 1961. 158 s.
9. Panko T. I., Kochan I. M., Matsiuk H. P. Ukrainske terminoznavstvo. Lviv : Svit, 1994. 216 s.
10. Petrova O. B. Strukturno-semantychna kharakterystyka medychnoi terminolohii ta narodnykh naimenuvan khvorob v ukrainskii movi : avtoref. dys. ... kand. fil. nauk. Kharkiv, 1994. 24 s.
11. Rybizant I. Terminy nevrolohii ta yikh traktuvannia v ukrainskykh tlumachnykh slovykakh. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Problemy ukrainskoi terminolohii. 2014. № 791. S. 87-91.
12. Bowden D. M., Martin R. F. NeuroNames Brain Hierarchy. NeuroImage. 1995. Vol. 2 (1). Pp. 63-83.
13. Bowden D. M., Song E., Kosheleva J., Dubach M. F. NeuroNames: An Ontology for the BrainInfo Portal to Neuroscience on the Web. Neuroinformatics. 2011. Vol. 10 (1). Pp. 97-114.
14. Bowden D. M., Dubach M. F. NeuroNames. Neuroinformatics. 2003. Vol. 1 (1). Pp. 43-59.
15. Federation of European Neuroscience Societies. URL: <https://www.fens.org/>
16. Houde O. Dictionary of Cognitive Science : Neuroscience, Psychology, Artificial Intelligence, Linguistics, and Philosophy. NY : Psychology Press, 1998.
17. INS Dictionary of Neuropsychology and Clinical Neurosciences / edited by D. W. Loring. Second edition. NY : Oxford University Press, 2015. 396 p.
18. Ukrainian Society for Neuroscience. URL: <http://usn.org.ua/>

SOURCES

19. Bennett D. Nash dyvakuvatyy mozok / per. z anghl. Ju. Marycheva. Kharkiv : Vivat, 2019. 384 s.
20. Burnett D. The Idiot Brain : A Neuroscientist Explains What Your Head is Really Up To. London : Guardian Books: Faber and Faber Ltd, 2016. 336 p.

УДК : 81'27:811.112.2

Івасюк Г.
(Чернівці)

НІМЕЦЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ У КОНЦЕПТАХ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ

У статті досліджено ключові концепти німецької мови, що відображають ментальність німців, на базі фразеології німецького народу.

Ключові слова: німецька ментальність, концепт, автостереотипізація, лінгвокультурологія, фразеологія.

В статье исследованы ключевые концепты немецкого языка, отражающие ментальность немцев, на базе фразеологии немецкого народа.

Ключевые слова: немецкий менталитет, концепт, автостереотипизация, лингвокультурология, фразеология.

In the process of intercultural communication it is possible to trace the differences in the behavior of representatives of different peoples. Repeated patterns of behavior have led to the assumption that there